

סְנוּנִית־הַרְפֵּת בַּמּוֹשֵׁב בַּלְפוּרְיָה

(סוף)

והעבירה את מקורה על פני האפרוחים ולטפתם. אחר עלתה וישבה על גבם דקות מספר, ירדה מעליהם ועמדה שוב על שפת הקן. בשלש ורבע בא הזכר ועמד בקצה השני של הקן והנקבה עפה ונעלמה. הזכר לא הביא אתו מזון ורק עמד רגע ונה ויצא אף הוא. ואחר התחילו שתיהן לבוא חליפות בכל שתיים-שלש דקות ומאכילות את האפרוחים. ובסדר קבלו האפרוחים את מנתם, לפי מקומם בשורה: ראשון, שני, שלישי ורביעי — וחוזר חלילה. ובמשך חצי שעה ספקו מזון עשרים פעם! ולפי הסתכלותנו נמשך הטיפול באפרוחים מאז התבקעם ועד עזבם את הקן כארבעה-עשר יום. צא וחשוב, כמה טרחה ויגיעה משקיעים ההורים המסורים האלה באפרוחים הרעבים, עד שיוציאו אותם מתוך הרפת ויחנכום להתפרנס במקוריהם הם...

בסוף אפריל ישבו כבר בקנים רבים אפרוחים מגודלים ומכוסים נוצה, שדמו כמעט בכל להוריהם. רק מקוריהם היו רחבים יותר ויסודותיו צהובים. יום אחד העמדנו סולם ליד קן שעמד לשלוח את חניכיו, עלינו בו ואמרנו לטבע את האפרוחים. אך משהושטתי יד אליהם — קפצו כולם ופרחו מתוך הקן והם מצייצים בקול-קולות: ביביסט! ביביסט! ביביסט! ומיד באו ההורים בקריאות בהלה ורוגז, התעופפו ברפת וענו לילדיהם בקריאות-אזהרה: ויט-ציויט — וידוידט! והרפת כולה נתמלאה המולה ורעש. מהרנו והתרחקנו מתוכה ועמדנו מחשים ואכולי חרטה וצער. אך לאט-לאט אספום ההורים על חוט ברזל מתוח ליד הרפת, עמדו סביבם ופייסום ודברו אליהם כבושות והם נכנעו. ואחר פרשו יחד כנפיהם-ויטילו את עצמם לתוך ים התכלת הרחב...

במשך מאי נתרקנו הקנים מהדור הראשון. אך לא לימים רבים. בסופו של אותו חודש ובראשית יוני נראו סנוניות בונות שוב קנים חדשים ובישנים מצאנו הטלה שניה. אך בה בשעה שההטלה הראשונה היא בת חמש ביצים לרוב — הרי השניה מכילה רק ארבע. ושוב דגירה-ישיבה סבלנית, ושנית טיפול והאכלה מיגעים ומטרידים. והכל במסירות ואהבה, בהתמדה ושמחה. לא קל לגדל שני דורות במשך חדשים מעטים. וגדול הוא צער גידול הבנים. אך ביום אחד מימי אב ראיתי קבוצות-קבוצות סנוניות והן יושבות מפוזרות על פני חוטי הטלפון והחשמל, כתויר-נגינה אלה שבמחברת ממש. ועתה הן יושבות בצותא, ההורים על הבנים, מביטות בעיני נחת על עולמו של הקב"ה, המשתרע לרגליהן, ונהנות.

— ויט-ציויט-וידוידט!

— וירב-וירב-וידוידט!...

ועל השאלה שהעמדנו לנו קודם: האם עוזבות הסנוניות את העמק בסתיו ויוצאות למסעות? — כן ולא. לפי הסתכלותי נראה לי, שחלק יוצא ומפליג למרחקים בלתי ידועים וחלק נשאר לחרוף בארץ. ואת אלה ראינו לנות בחורף ברפתים. וכן תעשינה גם צפרי-מסע אחרות: כזרזיר, הפרוש וגומר...

אליעזר שמאלי

וכאן עלי לסוּר לרגע הצדה ולספר לכם בדבר נסיון אחד בסנוניות, שעשינו באותם הימים. בליל שמונה-עשר במארס נלקח זוג סנוניות מקן שברפת אחת (הזכר לן בקרבת הנקבה הדוגרת) ולמחרתו, בשעת בוקר מוקדמת, הובא אלי בתוך קופסה. באותו בוקר יצאתי ברכבת לתל-אביב ולקחתין אתי לדרך. בקרון צבענו את חזיהן של הסנוניות בדיו שחורה וענדנו לרגל כל-אחת מהן טבעות, שהיו מסומנות במספרים ג. 261, ג. 262. בתשע שעות וחמשה-עשר דקה הגיעה הרכבת לתחנת חדרה שבשומרון ובה הוצאתי את הסנוניות מתוך הקופסה ושלחתין לחפשי. המרחק שבין עפולה לחדרה במסילת הברזל הוא שמונים ושבעה קילומטר. אך בערב של אותו יום בקרו המורים הנזכרים לעיל את הקן — ומצאו את הנקבה, שנשאה על רגלה את הטבעת ג. 261, יושבת בקנה! חבל מאד, שהזנחנו ולא העמדנו משמר ליד אותו הקן במשך היום כולו — והיו יכולים לקבוע: במשך כמה שעות עוברות הסנוניות את המרחק שבין חדרה לבלפוריה המושב. אך העובדה לכשעצמה דיה להראות לנו: מה רב הקשר בין הסנוניות לקנה ומה מפותח בה חוש הכיוון. בעשרים וחמשה למארס בקרתי את הקן וראיתי את סנונית-הנסיון יושבת בו ודוגרת על חמש ביצים...

בראשית אפריל נתבקעו אפרוחים ראשונים בקנים. ערום הוא האפרוח ושחרחר ורק פלומה מעטה זרועה על פני גבו. עיניו עצומות ומקורו רחב והוא מעורר רחמים. ואמנם, ברחמים רבים ובסבלנות גדולה מטפלים ההורים שניהם בגידול האפרוחים ובפרנסתם. משעת בוקר מוקדמת ועד הערב, בהפסקה קטנה בצהרי יום הלוחטים, יטוּסו האם והאב בלי הרף ובלי ליאות ויחפשו טרף לאפרוחיהם הרכים והחלשים, שרק דרישה אחת במקוריהם הפעורים והרעבים: אוכל, אוכל!... והסנונית, כידוע, מתפרנסת בחרקים זעירים בעיקר: זבובים, יתושים וכדומה. ובמזון זה היא מפרנסת גם את אפרוחיה. ומאליו מובן, כמה פעמים על ההורים לצאת ולבוא אל הקן במשך היום, כדי להשביע את האפרוחים הגדלים! ואכן, מושג מה קבלתי בשבתי פעם בתוך רפת שעה תמימה ושעון בידי. נכנסתי לתוכה בשלש פחות-רבע אחר הצהריים ומצאתי את ארבעת האפרוחים בקנים לבדם, כשראשיהם העטויים כבר נוצה בולטים החוצה בצפיה למזון. כעבור חמש דקות נשמע ציוץ-מודיע בפתח הרפת והנקבה חדרה לתוכה וטרף בפיה. האפרוחים השקטים התעוררו בבהלה, התחילו מצייצים ציוץ-מתחנן והושיטו את צואריהם ופערו את מקוריהם לקראת המזון. האם האכילה את האפרוח הימני שבשורה ועמדה על שפת הקן לפוש. מדי פעם בפעם הושיטה את ראשה